

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXX. ROČNÍK

1. ČÍSLO

APRÍL 2025

Foto: Eubomíra Fallerová

Foto: Facebook

*Národnostné samosprávy v hlavnom meste
4. strana*

Foto: LF

*Prezentácia pitvarošských piesní v Budapešti
8. strana*

Foto: Erika Trenková

*Zaskočili sme si na pampúšky
8. strana*

Foto: Ivett Körtvélyesi

*Album spomienok na niekdajší Kerestúr
10. strana*

Foto: Ivett Körtvélyesi

*Národnostný divadelný maratón
10. strana*

Foto: Levente Galda

*Slovenská omša na Veľkonočnú nedeľu
13. strana*

Vstúpili sme do roka jubileí

Rok 2025 sa začal pre naše slovenské samosprávy ako prvý ucelený rok, veď po minuloročných jarných voľbách boli nové zbory ustanovené až v polovici októbra, preto plnohodnotnú prácu mohli začať až od januára tohto roku. Pre tých, ktorí nesledovali výsledky národnostných volieb, dodávam, že celkovo sme v šiestich župách zvolili 113 miestnych slovenských národnostných samospráv. V hlavnom meste okrem jedného obvodu máme nové slovenské zbory vo všetkých mestských častiach. Verme tomu, že aj v novom volebnom období si tieto samosprávy nájdu spôsob spolupráce a vzájomnej pomoci pri zastupovaní spoločných záujmov a zachovávaní nášho jazyka, kultúry a identity.

Vráťme sa však k jubileám spomenutým v titule. V minulom roku uplynulo tridsať rokov od prvých volieb členov národnostných, vlastne v tých časoch ešte menšinových samospráv. Po prvých voľbách vzniklo 53 miestnych slovenských samospráv, medzi nimi jedna – v Santove – takzvaná premenená, kde sa miestna obecná samospráva premenila na slovenskú, a jedna – v Mlynkoch – čiastková, keď časť miestnej obecnej samosprávy sa pretvorila na slovenskú.

Po prvých voľbách členov menšinových samospráv sa 12. apríla 1995 zišli zvolení elektori, teda národnostní poslanci, aby zvolili 53 členov prvého Valného zhromaždenia Celoštátnej slovenskej samosprávy.

Pri príležitosti tridsiateho výročia založenia CSS sme spolu so súčasnými členmi nášho najvyššieho zastupiteľského zboru zorganizovali spomienkovú oslavu. Pozvali sme na ňu členov prvého Valného zhromaždenia, ako aj súčasných členov CSSM a aktívnych predstaviteľov našej národnosti. Krásny a dobre zostavený kultúrny program sa striedal s príhovormi súčasných vedúcich predstaviteľov našej komunity a prítomných hostí. Všetci účastníci osláv sa tešili z príležitosti osobného stretnutia s ľuďmi, s ktorými sa možno už desaťročia nevideli. Utvrdili sa v tom, že rozvoj našej komunity, pre-

dovšetkým z pohľadu vytvárania jej inštitucionálneho zázemia, by sa nemohol rozbehnúť bez existencie siete slovenských národnostných samospráv. Pravdepodobne všetci, ktorí sme mohli byť prítomní na tomto krásnom podujatí, budeme dlho spomínať na stretnutia a rozhovory s dávno nevidenými priateľmi, ako aj na mladých umelcov z našich radov, ktorí nás obhatili o príjemný umelecký zážitok.

V systéme našich inštitúcií, prevádzkovaných miestnymi slovenskými samosprávami alebo Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku, sú snád' najdôležitejšie naše výchovno-vzdelávacie inštitúcie. Spomínam ich okrem iného aj preto, lebo aj v školstve prežívame obdobie jubileí. V tomto školskom roku som bol účastníkom viacerých jubilejných osláv, na ktorých sme si pripomínali 75. výročie vzniku štátneho systému slovenských národnostných škôl v Maďarsku. Je síce pravdou, že po ukončení bojov na území našej krajiny, teda od roku 1945, pomerne rýchlo založili v slovenských obciach nové slovenské školy, ktoré sa však po krátkom čase v dôsledku výmeny obyvateľstva medzi Maďarskom a Československom vyprázdnil. Čoskoro sa ukázalo, že aj napriek agitáčnému úsiliu náborovej komisie zd'aleka nie všetkých Slovákov lákala možnosť opustiť svoju doterajšiu vlasť a slovenský jazyk vo väčšine obcí a miest obývaných po stáročia Slovákmí naďalej zostával komunikačným jazykom. A práve preto po ukončení výmeny v zmysle smerníc Maďarskej komunistickej strany v decembri roku 1948 práve vznikajúci Demokratický zväz Slovákov v Maďarsku a Národnostný odbor Ministerstva školstva začali pripravovať kompletný systém slovenského národnostného školstva. Takto v septembri roku 1949 boli v šiestich obciach založené prvé, vtedy ešte jednojazyčné slovenské základné školy. Napriek ťažkostiam pri organizovaní a nedostatku slovenských učiteľov v nasledujúcom školskom roku začala výučba slovenského jazyka už v 140 školách.

Keďže od založenia prvých dodnes jestvujúcich slovenských škôl uplynulo trištvrte storočia, v tomto školskom roku naše najslovenskejšie školy, ktorých zriaďovateľom je už dlhšiu dobu Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku, rad-radom usporiadali spomienkové oslavy. Začali sa v Slovenskom Komlóši, nasledovala Békešská Čaba, Sarvaš a napokon budapeštianska slovenská škola.

V rôznorodých kultúrnych programoch sa všetky školy sústredili na svoju prítomnosť, aby predstaveniami, produkciami svojich žiakov prezentovali, čo všetko sú schopné dosiahnuť v súčasnej dobe, keď deti, žiaci, našu materinskú reč už nedostávajú do vena vo svojich rodinách. So slovenčinou sa v podstate zoznamujú až v materských či základných školách. Tieto školy potom systematicky pracujú na tom, aby si slovenský jazyk osvojili na takej úrovni, ako sme to mohli vidieť v programoch spomienkových osláv.

Veľký záujem bývalých, ale aj súčasných žiakov o tieto oslavy dokazuje, že aj keď sa stretli pri príležitosti jubilea svojich alma mater, v našom školstve nie je najdôležitejšia vlastnosť vek týchto inštitúcií. Oveľa dôležitejší je duch panujúci v triedach, prístup učiteľov, na ktorých si absolventi dodnes spomínajú s láskou. A v neposlednom rade je to slovenská kultúra, ktorej základy získali bývalí žiaci vo svojich rodinách, rozvíjali si ich v našich školách a mnohí v záujme jej zachovania dodnes aktívne pracujú v našich inštitúciách, spoločenských organizáciách a samosprávach. Zablahoželajme teda aj touto cestou našim jubilujúcim školám a dúfajme, že aj ich budúcnosť prinesie podobné úspechy, aké prezentovali ich súčasní vedúci predstavitelia, aktívni učitelia, ich bývalí a súčasní žiaci. V záujme pokračovania rozvoja našej komunity si myslím, že na tomto musíme všetci pracovať, podporovať naše školy, najdôležitejšiu časť našej inštitucionálnej bázy.

Anton Paulík
parlamentný hovorca
Slovákov v Maďarsku

Národnostné samosprávy v hlavnom meste opäť za spoločným stolom

Po siedmich rokoch sa 3. apríla v Budapešti opäť uskutočnilo rokovanie predstaviteľov regionálnych národnostných samospráv s vedením hlavného mesta. Stretnutie zvolal primátor **Gergely Karácsony** na podnet *Nemeckej samosprávy Budapešti* s cieľom položiť nové základy spolupráce medzi mestom a národnostnými komunitami.

Jednota v prospech komunit

Na rokovaní sa zúčastnili predstavitelia 12 regionálnych národnostných samospráv pôsobiacich v Budapešti, aby spoločne zastupovali záujmy národnostných komunit a zdôraznili, že ich zbory pôsobia nezávisle od politických strán, vykonávajú činnosť zameranú na zachovanie národnostných komunit a ich hodnôt. Ich kľúčovými prioritami sú zachovanie materinského jazyka, tradícií, kultúry a identity, za dôležité považujú zapájať do tejto činnosti deti a mládež.

Hospodárske ťažkosti a tvorivé riešenia

Primátor mesta Budapešť **Gergely Karácsony** informoval predsedov a podpredsedov národnostných samospráv o náročnej finančnej situácii mesta, ktorú spôsobila pandémia, hospodárska kríza a vojnové konflikty. Tieto faktory výrazne zaťažili rozpočet, v dôsledku čoho boli zrušené viaceré formy podpory – vrátane dvojmiliónového fondu na podporu národnostných tradícií. Napriek tomu primátor prisľúbil ochotu spolupracovať a ponúkol nepriame formy podpory, ako je spoluorganizovanie podujatí, zabezpečenie priestorov a technického zázemia.

Deň národností na Peštianskom nábreží

Jedným z konkrétnych výsledkov stretnutia bolo rozhodnutie usporiadať v júni tohto roka na Peštianskom dol-

nom nábreží *Deň národností*. Nábrežie bude počas víkendov pre dopravu uzavreté, čím vznikne ideálne miesto pre prezentáciu národnostných komunit – predovšetkým formou gastronómie a kultúry. Organizácia prebehne v spolupráci s mestom, pričom každá komunita nominuje svojho koordinátora. Podujatie bude niesť posolstvo rozmanitosti a dialógu medzi kultúrami, veď ako odznelo na stretnutí: „cesta k porozumeniu vedie cez žalúdok“.

Zapojenie sa do diplomatických aktivít magistrátu

Zazneli aj návrhy na aktívnejšie zapojenie národnostných samospráv do medzinárodnej partnerskej spolupráce Budapešti, v našom prípade napríklad s mestami ako Bratislava alebo Košice. Komunity disponujú jazykovými a kultúrnymi znalosťami, ktoré môžu byť prínosom pri oficiálnych návštevách či rokovaníach. Primátor tento návrh prijal pozitívne.

Predstavenie sa Výboru pre ľudské zdroje

Nasledujúcim krokom bude zasadnutie Výboru pre ľudské zdroje, na ktorom národnostné samosprávy predstúru stručný profil svojej činnosti – od ich vzniku, cez kultúrne aktivity, publikácie, až po plány do budúcnosti. Tento krok je kľúčový aj z hľadiska rozpočtového plánovania: cieľom je, aby požiadavky národnostných komunit boli zohľadnené už v rozpočte na rok 2026.

Ocenenia a uznania

Diskutovalo sa aj o možnosti udeľovania vyznamenaní. Hoci v súčasnosti neexistuje samostatná kategória udeľovania ceny *Za Budapešť* národnostiam, odznel návrh, aby mohli byť oceňovaní aj jednotlivci, ktorí významne prispeli k rozvoju svojej komunity a zároveň k pozdvihnutiu Budapešti. Odovzdávanie ceny sa uskutočňuje 17. novembra pri príležitosti narodenín mesta. Roku 1998, pri príležitosti 75. narodenín a päťdesiatročného pôsobenia v Maďarskej štátnej opere, získal túto cenu slávny operný spevák, sarvašský rodák slovenského pôvodu **Juraj Meliš**. Navrhovateľom na vyznamenanie bola *Slovenská samospráva Budapešti*.

Príklad Slovenskej samosprávy Budapešti

SSB na stretnutí zastupoval podpredseda zboru **Levente Galda**, ktorý podrobne predstavil aktivity slovenskej komunity v hlavnom meste: tábory, jazykové kurzy, programy pre deti a seniorov, divadelné predstavenia, vystúpenia tanečných súborov, vydávanie publikácií, výmenné pobyty v materskej krajine, ako aj spoluprácu s veľvyslanectvom SR, Slovenským inštitútom a ďalšími organizáciami. Miestne slovenské samosprávy pôsobia v 22 mestských častiach, SSB popri vlastných tradičných aktivitách s nimi úzko spolupracuje a snaží sa harmonizovať ich bohatú činnosť. Popri tom pod jej krídlami účinkujú tri občianske organizácie.

Na záver stretnutia **Levente Galda** prečítal báseň zo svojej nedávno vydannej debutovej zbierky *Múry a mosty*. Symbolika diela, v ktorom sa hovorí o budovaní mostov namiesto múrov, sa silno dotkla účastníkov. Primátor **Gergely Karácsony** poznamenal, že kedysi sám napísal knihu s rovnakým názvom. Podujatie sa zakončilo spoločným fotografovaním a neviazaným rozhovorom.

Eubomíra Fallerová

Oslavy jubilea slovenskej školy v Budapešti

Dňa 5. apríla si slovenská škola v Budapešti veľkolepým programom pripomenula 75. výročie svojho založenia. Úvod patril hudobnému vystúpeniu školského psychológa **Lászlóa Kardona** a učiteľa matematiky **Koppány Be-neho**. Riaditeľka inštitúcie **Monika Szabová** následne otvorila výstavu venovanú histórii školy a ocenila prácu všetkých, ktorí sa na nej podieľali.

Po úvodnom programe na druhom poschodí učiteľka **Anita Holá** predstavila jubilejnú publikáciu mapujúcu dôležité udalosti školy za posledné roky, ktorá je pokračovaním predchádzajúcej, vydanej pri 60. výročí školy. Študentky gymnázia predniesli básne bývalých absolventov, ktorých tvorba reflektuje ich spomienky na školu. Prítomní si mohli pozrieť nové logo školy s motívom písmena „S“ a dvoch kníh symbolizujúcich slovenskosť a vzdelanie. Pamätnica obsahuje fotografie žiakov a pedagógov, kapitoly o histórii a osobnostiach školy, vrátane laureátky *Ceny Samuela Tešedíka*, učiteľky **Mar-**

gity Zat'kovej. Publikácia zaznamenáva aj aktivity umeleckých súborov pôsobiacich v škole ako *Lipa* a *Junior Vertigo* a výber článkov o inštitúcii uverejnených v *Ludových novinách*.

Ústredné oslavy výročia sa konali v neďalekom *Osvetovom stredisku Láng* v prítomnosti významných hostí. Riaditeľka **M. Szabová** vo svojom príhovore zdôraznila význam jubilea, veď narodeniny sú aj v živote školy veľkou udalosťou. Inštitúcia sedemdesiatpäť rokov zbierala skúsenosti vo výchove a vzdelávaní mladých ľudí a na oslavy jej jubilea sa chystali malí aj veľkí, deti aj pedagógovia, organizátori aj hostia. Veľvyslanec SR **Pavol Hamžik** poďakoval pedagógom a ocenil podporu maďarskej vlády, ktorá umožnila rekonštrukciu a rozvoj školy.

Štátny tajomník **Miklós Soltész** pripomenul význam slovenského školstva v Maďarsku. Vyzdvihol, že prítomnosť najmenej generácie na oslavách je dôkazom toho, že škola a slovenská národnosť majú a budú mať svoju

budúcnosť. Informoval o investíciách do rekonštrukcie školy a ďalšej plánovanej podpore.

Parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulík** vyzdvihol úlohu školy pri formovaní významných osobností slovenskej komunity v Maďarsku. Podpredsedníčka CSSM **Katarína Király** sprostredkovala pozdrav predsedníčky CSSM **Alžbety Hollerovej Račkovej** a zdôraznila, že škola pripravila generácie pedagógov a intelektuálov.

V galaprograme vystúpili škôlkari, žiaci, pedagógovia i niekdajší absolventi školy. Recitácie, spev, tanec a divadelné predstavenie dokumentovali život v inštitúcii.

Začalo sa zmrákať, keď sa účastníci osláv opäť presunuli do priestorov školy, aby sa stretli s niekdajšími spolužiakmi a učiteľmi. Spomienkam nebolo konca-kraja a čas nezastaviteľne plynul, nečudo, že v budove sa svietilo ešte aj o polnoci.

LF

Foto: Ivett Körtvélyesi a Csaba Lampert

Sviatok Zjavenia Pána – historické pozadie a ľudové tradície

Budapeštianski Slováci sa v novom roku mohli po prvý raz stretnúť 6. januára na podujatí, ktoré usporiadala *Slovenská samospráva XIV. obvodu*. Prítomných privítala predsedníčka zboru **Anna Istvánová** a slovo hneď odovzdala poslucháčovi doktorského štúdia ELTE **Dominikovi Volterovi**, externému učiteľovi budapeštianskeho gymnázia a predsedovi *Slovenskej samosprávy XX. obvodu*, ktorý nám predstavil trojkraľové zvyky Slovákov v Maďarsku.

Sviatok Zjavenia Pána, známy aj ako Epifánia alebo Traja králi, je jedným z najstarších sviatkov kresťanskej cirkvi, ktorý uzatvára vianočné obdobie. Grécke slovo *epiphaneia* znamená *zjavenie* a odkazuje na to, že si v tento deň pripomínáme prvé zjavenia božskej podstaty Ježiša Krista. Pôvod sviatku siaha do 3. storočia a pôvodne zahŕňal viacero významných udalostí: narodenie Ježiša, návštevu mudrcov z východu, Ježišov krst v Jordáne a jeho prvý zázrak na svadbe v Káne Galilejskej.

Od 4. storočia, keď sa kresťanstvo stalo štátnym náboženstvom, význam tohto sviatku ešte vzrástol. V tomto období sa oddelili Vianoce (25. decembra) a Epifánia (6. januára), ktorá sa čoraz viac sústredila na návštevu mudrcov z východu a Ježišov krst. Prvé kresťanské texty už v 3. storočí spomínajú troch mudrcov, hoci Písmo sväté uvádza iba ich dary (zlato, kadidlo a myrhu). V stredoveku sa postupne vyvinul kult Troch kráľov, ktorý sa zachoval najmä v katolíckych oblastiach. S príchodom reformácie tento sviatok v niektorých protestantských komunitách ustúpil do úzadia; kým reformovaní ho zvyčajne neoslavujú, evanjelici si ho ponechali ako pripomienku Ježišovho krstu.

V ľudových tradíciách predstavuje Zjavenie Pána hraničný deň: uzatvára vianočné obdobie a otvára fašiangy, ktoré trvajú až do Popolcovej stredy. Tento deň sa spája s rôznymi pranostikami, poverami a zvykmi, hoci v Ma-

Foto: EF

darsku a medzi slovenskými komunitami sú menej zdokumentované.

Podľa ľudových pozorovaní ak je na Zjavenie Pána veľká zima a zamrznú potoky, očakáva sa dobrá úroda jačmeňa. V slovenských obciach v Pilišských horách, ale aj v iných slovenských komunitách v Maďarsku si všimli, že od tohto dňa sa dni začínajú postupne predlžovať. Medzi poverami malo významné miesto zabezpečenie dobrého rastu konopí. V evanjelických dedinách v Novohrade a na Dolnej zemi posielali deti kľzať sa po ľade alebo sa sánkovať, pretože verili, že čím dlhšie sa im podarí kľzať, tým dlhšie budú rásť konope. Z konopí sa vyrábali nite a tkaniny, preto bolo dôležité, aby ich úroda bola bohatá. Z podobných dôvodov sa v Békešskej Čabe na Zjavenie Pána varili dlhé rezance – v tamojšom nárečí *haluške*.

Jedným z najdôležitejších obradov katolíckej cirkvi v tento deň je svätenie vody. Kňaz nasype soľ do nádoby s vodou a vykoná svätenie, pričom veriaci si vysvätenú vodu odnášajú domov. Podľa povery vysvätená voda mala ochrannú, liečivú a očistnú moc: používala sa na požehnanie domov a hospodárskych zvierat, pri chorobách sa z nej upíjalo a uchovávala sa pri vchode, aby odháňala zlé sily.

S týmto dňom sa spája aj tradícia žehnania domov. Pôvodne kňaz a mništranti prechádzali dedinou a požehnávali domy, ktoré boli označené nápisom „20 C+M+B 25“. Písmená odkazovali na mená Gašpara (Caspar), Melichara (Melchior) a Baltazára (Balthasar), ale zároveň to bolo aj latinské požehnanie: *Christus Mansio-*

nem Benedicat (Kristus žehnaj tento dom). Neskôr si rodiny tento obrad vykonávali samy.

V niektorých slovenských komunitách v Maďarsku sa zachoval zvyk *chodenie s hviezdou*, ktorý sa podobá na betlehemske hry. Tento zvyk bol známy najmä v Békešskej Čabe, Kéksoproni, Lucine a

Novohrade. Pri chodení s hviezdou mladí chlapi nosili hviezdovitý lampáš, chodili od domu k domu, spievali a prednášali vinše. Hviezdu vyrezávali zo sita alebo vyrábali z polovičného koša, do ktorého umiestnili sviečku. V Békešskej Čabe navštevovali domácnosti traja chlapi oblečení ako králi (s ozdobenými klobúkmi a dlhými bielymi košeľami). V Lucine a iných slovenských osadách sa pri tejto príležitosti často spievalo: „*Išli traja králi od Východu a klaňali sa tomuto domu...*“ Tento zvyk posilňoval súdržnosť komunity a zároveň bol spojený s cirkevným zbieraním milodarov. V evanjelických dedinách v tento deň kňaz, kostolník a ďalší cirkevní predstavitelia navštevovali domy, spievali a koledovali.

Zjavenie Pána je zároveň začiatkom fašiangového obdobia. V okolí Budapešti vopred stanovili, v ktorej obci sa v ktorý deň budú konať fašiangové zábavy, aby sa mládež mohla zúčastniť na viacerých z nich. S týmto dňom súvisela aj tradícia pečenia šišiek, ktoré mali byť čo najväčšie a najmastnejšie, aby sa v hospodárstve dobre darilo dobytku.

Zjavenie Pána predstavuje bohaté prepojenie cirkevných a ľudových tradícií. Zatiaľ čo v cirkvi sa tento sviatok viaže k zjaveniu Krista svetú, v ľudových zvykoch dominovali pranostiky, zabezpečenie hojnej úrody a rôzne komunitné obrady. Svätenie vody, požehnanie domov, chodenie s hviezdou a príprava na fašiangy svedčia o tom, že tento sviatok bol hlboko zakorenený v každodennom živote a dodnes si ho na mnohých miestach rôznymi spôsobmi pripomínajú.

Anna Divičanová – autorita medzi Slovákami v Maďarsku

Univerzitná profesorka, kulturologička, etnologička, slovakistka a prvá riaditeľka *Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku* **Anna Divičanová** je výnimočnou osobnosťou a autoritou nielen medzi Slovákami v Maďarsku, ktorej prácu ocenili mnohými vyznamenaniami.

Narodila sa v Slovenskom Komlóši 15. januára 1940, detstvo však prežila v obci Szatymaz neďaleko Segedína, kde jej otec pracoval na železnici. Silné zážitky z tohto obdobia, ako napríklad vôňa veľkých pecňov chleba, trhy či broskyňové sady, ju hlboko ovplyvnili. Vyrastala v slovenskom luteránskom prostredí, ktoré dodnes považuje za základ vlastnej identity.

Po maturite na *Slovenskom gymnáziu v Békešskej Čabe* získala ministerské vyznamenanie a vybrala si štúdium histórie na budapeštianskej univerzite ELTE, ktoré neskôr zmenila na odbor slovenský jazyk a literatúra. Už počas štúdia ju obklopovali výrazné osobnosti a vytvorila si pevné odborné i osobné väzby, ktoré ju sprevádzali celou profesionálnou kariérou.

Po skončení univerzity začala vyučovať na Vysokéj škole Gyulu Juhásza v Segedíne, kde sa aktívne venovala aj terénnemu výskumu a písaniu. Je autorkou prvých učebníc slovenského folklóru v Maďarsku. Neskôr pôsobila na Ministerstve osvety a následne dlhé roky na Filozofickej fakulte ELTE, kde prednášala a školila doktorandov. V roku 1990 založila Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, ktorý nielenže vybudovala, ale úspešne reprezentovala aj v širšom akademickom priestore.

Jej vedecké práce sa zameriavajú na jazyk, literatúru, náboženskú a ľudovú kultúru Slovákov v Maďarsku, procesy asimilácie a uchovávaní identity. Intenzívne sa venovala aj téme názvov osád a miest, mien a ich premenám v slovenskej komunite. Vlastné meno – Anna Divičanová – používa vedome a dôsledne ako symbol svojho kultúr-

Foto: EN

neho ukotvenia. Práve preto, keď jej ho v jednom z odborných periodík prepísali na maďarský tvar, rozhodla sa z redakcie odísť.

Ako sama hovorí, jazyk môže prežiť len vtedy, ak má spoločenskú hodnotu. Je presvedčená, že zachovanie slovenčiny v Maďarsku závisí od každodenného používania v rodinách, v škole, v kultúre. Ona sama so svojimi deťmi – synom Ondrejom a dcérou Annou – komunikovala po slovensky, čím im odovzdala nielen jazyk, ale aj identitu pôvodu.

Hoci je dnes na dôchodku, jej život zostáva dynamický. Už menej často, ale ešte vždy sa zúčastňuje na konferenciách, navštevuje výstavy a kultúrne podujatia. V súkromí si našla nový rytmus, varí tradičné dolnozemské jedlá, obľubuje ľahké kaše a obedy, pri ktorých sa stretáva celá rodina. Na Vianoce pripravuje opekance s makom – jeden z tých pokrmov, ktorý jej pripomína detstvo a domov.

Anna Divičanová zostáva aj po ukončení aktívnej kariéry výnimočnou autoritou. Jej meno a práca sú synonymom odbornosti, presvedčenia a vernosti kultúrnym koreňom. V čase, keď sa mnohé hodnoty rozplývajú, jej príbeh ponúka istotu a príklad, že aj tichá vytrvalosť môže priniesť hlboké a trvalé výsledky.

EN

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová

predsedníčka

Levente Galda

zástupca predsedníčky

Pavol Beňo

Monika Szabová

Zuzana Szabová

Monika Szelényiová

Pavol Zelman

Sekretárka:

Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 374-0635

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová

šéfredaktorka

Vlasta Zsákiová

jazyková redaktorka

Edita Hortiová

Pavol Beňo

Prezentácia pitvarošských piesní v Budapešti

V januári sa v divadelnej sále Kostola návratu domov na Námestí slobody konala veľkolepá prezentácia CD platne s názvom *Konope, konope*, ktorá obsahuje 38 slovenských piesní z Pitvaroša. Naspievali ich sestry **Katarína Noszlopyová** a **Gabriela Kopasová**. Vydavateľom je *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena*. Moderátorkou koncertu bola predsedníčka Ozveny **Zuzana Hollósyová**.

Podujatie finančne podporili viaceré slovenské samosprávy a inštitúcie, napríklad *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*, *Správa fondov G. Bethlena*, *Verejnoprošpešná nadácia ZSM* a ďalšie.

Medzi početnými hosťami bola pracovníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí **Milina Sklabinská**, riaditeľka Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku **Katarína Király**, predstavitelia viacerých slovenských volených zborov a v hojnom počte bola zastúpená aj mládež.

Speváčky sprevádzali dve hudobné skupiny – jedna s tambúrou, druhá husľová, čím sa podarilo predstaviť vývoj hudobného sprievodu typického pre Pitvaroš, kedysi čisto slovenskú obec ležiacu neďaleko rumunských hraníc. Moderátorka priblížila históriu tejto obce osídlenej Gemerčanmi evanjelického vierovyznania roku 1816.

Podkladom pre CD bola zbierka *Piesne Slovákov v Pitvaroši* od **Jána Šutinského**, obsahujúca 287 piesní. Ich zberateľkou bola **Zuzana Šutinská**, matka *Zuzany Hollósyovej*, ktorá v 60. rokoch nahrávala piesne na magnetofón. So svojou priateľkou **Juditou Lepényovou** takto zachytili okolo 500 piesní, z ktorých zostavovatelia CD platne vybrali tie najkrajšie, odrážajúce prírodné motívy, lásku, rodinné vzťahy a rôzne životné situácie. Jednu napríklad spievali pri prenose vena do ženíchovho domu. Na Pitvaroši okrem čardášov boli veľmi populárne valčíky. Predviedli to aj speváčky v sprievode

ľudovej muziky *Csibaj banda* s klarietom, akordeónom, sláčikovými nástrojmi a basou.

Súčasťou programu bola ukážka tradičných pitvarošských krojov. *Katka Noszlopyová* si obliekla kroj starej mamy, *Gabika Kopasová* mala odev folklórneho súboru. Doplnené boli storočnými čepcami zo Slovenského Komlóša, ktoré im zapožičal **Ondrej Szabó** s manželkou **Zuzanou**.

Na záver *Z. Hollósyová* predstavila spoluúčinkujúcich hudobníkov a pokračovala všetkým, ktorí sa podieľali na zrode CD platne: zvukárovi **Gáborovi Borkovi** a svojej vnučke **Antónii Kopasovej**, ktorá zhotovila grafiku. Každý účastník večera dostal do daru prezentovanú CD platňu.

Zámerom autorov nosiča je, aby sa tieto piesne dostali do škôl a súborov pripravujúcich deti na súťaž Slovenské spievanky, čím sa obohatí repertoár slovenských piesní v Maďarsku.

EF

Zaskočili sme si na pampúšky

Slovenská samospráva XVI. obvodu Budapešti aj tohto roku rozposlala tradičnú fašiangovú pozvánku do niekdajšieho cinkotského kina, na ochutnávku tradičných pampúšikov.

Milému pozvaniu vyhovel aj predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* **Alžbeta Hollerová Račková** a predsedníčka *Slovenskej samosprávy Budapešti* **Edita Hortiová**. *A. Hollerová Račková* sa prihovorela prítomným po slovensky. Vyslovila radosť, že sa mohla opäť zúčastniť na tejto milej a voňavej akcii. Hovorila o tom, akú ťažkú úlohu majú slovenské volené zbory snáď v každom obvode hlavného mesta, keď život pôvodných slovenských obyvateľov sa postupom času zásadne zmenil. Podobne smutná je aj situácia v Cinkote. Predsedníčka tamjšej slovenskej samosprávy **Zuzana Szabová** vo svojom príhovore spomenula plány zboru, medzi ktorými figuruje návšteva rodného domu *Móra Jókaiho* v Komárne a organizovanie vedecko-historického podujatia pri prí-

ležitosti dvojstého výročia narodenia tohto významného literáta. 11. mája plánujú uskutočniť v Cinkote služby Božie v slovenskom jazyku. Pripomenula vlnajšie veľmi úspešné podujatie o výstrednej grófke *Ilone Batthyányovej*, mladšej dcéry prvého predsedu vlády Uhorska v čase revolúcie rokov 1848 – 1849 *Lajosa Batthyányho*, ktorá bývala v kaštieli v Cinkote. Dodala zaujímavosti o histórii pôvodnej osady, ktorá sa stala súčasťou hlavného mesta v polovici minulého storočia. Už v jedenástom storočí stál na území obce románsky kostol, ktorý sa neskôr stal „dolným“ kostolom terajšieho evanjelického chrámu. Z roku 1047 pochádza terajší rímsko-katolícky kostol. Na oltári sa nachádza erb Beniczských.

Zuzana Szabová hovorila tiež o dobrých vzťahoch so spriatelenskými obcami na Slovensku, medzi ktoré patrí Horná Mičiná, odkiaľ pochádzajú cinkotskí Slováci.

O kultúrny program sa postaral *Ženský spevácky zbor z Išasegu*. Dejiny

telesa sa datujú od 70. rokov minulého storočia. Presnejšie, tento rok oslávi 53. výročie svojho vzniku. V repertoári má ľudové piesne z povodia Galgy, medzi nimi aj slovenské. Členky súboru sú odeté v bohato vyšívaných krojoch. Nacvičuje s nimi nadaný mladý odborník, umelecký vedúci **Dominik Volter**. Na celoštátnych kvalifikačných prehliadkach získali nejedno popredné ocenenie. Udelili im *Veľkú cenu L. Vassa* a mimoriadnu cenu *Celoštátneho združenia speváckych zborov, kapiel a folklórnych súborov v Maďarsku (KÓTA) Zlatý páv*. Na fašiangovom zábavnom podujatí zaspievali pod vedením *Anikó Stefcsikovej* išasecké slovenské a maďarské pesničky, čím nesmierne pobavili obecenstvo. Speváčky sa prezentovali aj ako neúnavné tanečnice. Roztopašne roztancovali prítomné obecenstvo. Do skoku vyhrával muzikant z Vacova **Viktor Ferenčík**.

E. Trenková

Valné zhromaždenie Kruhu priateľov Slovenského Komlóša

Foto: EF

Členovia *Kruhu priateľov Slovenského Komlóša* sa v januári zišli v zasadačke Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, aby na valnom zhromaždení opätovne prerokovali administratívne a právne záležitosti tejto občianskej organizácie. Prítomných privítala predsedníčka KPSK **Alžbeta Hollerová Račková**, ktorá ich informovala o tom, že Kruh dostal oneskorene výzvu od súdu na doplnenie dokumentácie, čo znemožnilo včasnú reakciu. Súdna stolica následne zamietla zápis zmien, ktoré členovia prijali na minuloročnom valnom zhromaždení a preto bolo potrebné zopakovať hlasovanie o uzneseniach prijatých na májovom zasadnutí.

Právnička **Zuzana Szabová** preukázala obrovskú pomoc pri opätovnom vypracovaní uznesení, zodpovedajúcich predpisom Súdnej stolice. Zmeny v stanovách museli zahŕňať

- presné určenie elektronických platforiem (napr. Messenger, Teams) používaných na zasadnutie vedenia;
- povinnosť videoprenosu, aby bolo možné overiť identitu účastníkov;
- doplnenie vyhlásení o bezúhonnosti kandidátov do vedenia;
- niektoré hlasy na predchádzajúcom hlasovaní neboli zaznamenané v zápisnici, čo si žiada opätovné hlasovanie.

Previesť bolo treba aj isté organizačné úpravy. Termín menšina bolo

treba v súlade s novou legislatívou nahradit' pojmom národnosť. Stanovy teraz obsahujú jasné pravidlá o ukončení členstva pre pasívnych členov, ktorí sa dlhodobo nezúčastňujú aktivít združenia. KPSK už nebude mať miestne organizácie (napr. v Békešskej Čabe). Vznikli možnosti vytvoriť dočasné komisie a poverených zástupcov, ako aj povinnosť konať voľby vedenia každých 5 rokov, pokiaľ si to mimoriadne okolnosti nevyžadujú inak. Nové stanovy presne určujú právomoci valného zhromaždenia, vrátane schvaľovania zmien stanov a rozhodovania o čestných a podporujúcich členoch. Vedenie môže odteraz zasadať aj online na platformách, ktoré umožňujú video- a audioprenosy.

Na obdobie od roku 2024 do roku 2029 bola za predsedníčku KPSK zvolená **Alžbeta Hollerová Račková** a členmi predsedníctva sa stali **Pavol Beňo, Anna Istvánová, Katarína Szabová Tóthová, Ján Karkalik, Anna Istvánová Račková** a **Zuzana Liborová**. Toto je teda zostava vedenia na najbližších päť rokov. Do kontrolnej komisie členovia zvolili za predsedu **Michala Lóczyho** a členky **Alfiu Szinovú** a **Enikő Óváriovú**.

Alžbeta Hollerová Račková potom informovala prítomných o činnosti organizácie v roku 2024. Kruh fungoval v prvom rade vďaka príjmom z členských príspevkov a spolupráci so slo-

venskými samosprávami a organizáciami. Medzi jeho kľúčovými podujatiami vymenovala *májové valné zhromaždenie* v Dome národnosti v Zugló v spolupráci so slovenskou samosprávou XIV. obvodu, *prezentáciu dvojjazyčnej zbierky Juraja Dolnozemskeho Srdce a osud, vydanie a krst albumu Michala Zsolnaiho* k jeho 80. narodeninám. Členovia KPSK sa zúčastnili na výletoch na Slovensko, do Poľska a v rámci evanjelickej študijnej cesty do Vojvodiny. Prítomní boli na rôznych oslavách v Slovenskom Komlóši – na oslave 75. výročia slovenskej školy, 75. výročia súboru Komlóš, 15. výročia založenia mandolínového orchestra Tremolo a 55. výročia založenia Mládežníckej dychovky.

Na rok 2025 plánuje KPSK usporiadať prezentáciu albumu drevorezbára **M. Zsolnaiho** v Slovenskom Komlóši a v Segedíne, kde by chcel predstaviť aj knihu **Istvána Gábor Benedeka** Komlóšska tóra. Vedenie sa zároveň snaží nájsť miesto pre zbierku diel **M. Zsolnaiho**, momentálne prebiehajú rokovania s vedením Slovenského Komlóša. V pláne je aj usporiadanie koncertu opernej speváčky, komlóšskej rodáčky **Edity Šutovej** v Slovenskom Komlóši. KPSK by chcel usporiadať stretnutie s **Pavlom Závadom** a plánuje uskutočniť návštevu Komárna, či vi- nice **Alfie Szinovej**.

EF

Časopis *Budapeštiansky Slovák* je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Album spomienok na niekdajší Kerestúr

Stavané objekty okolo nás boli orientačnými bodmi hlavne v časoch, keď ešte neexistovali google maps, ani gps a ľudia nemali a asi ani nepotrebovali mapu obce. Každý poznal každého a vedel, kto kde býva.

Keď prišiel cudzinec, tak mu vysvetlili, pri ktorom dome má odbočiť, kde má prejsť na druhú stranu, popri akej záhradke je kratšia cesta, kde je zlý pes a návšteva sa bez problémov dostala k cieľu. Tak tomu bolo aj v Kerestúre, pokiaľ ho roku 1950 nepripojili k Budapešti. Postupne za 30 rokov zbúrali dedinu a namiesto rodinných domov postavili bezduché desaťposchodové činžiaky, kde už sused suseda sotva poznal a záhrady a ovocné stromy pozdĺž ulíc zmizli. Oko si raz-dva zvykne na nové budovy a bez fotografií by sa aj spomienky na niekdajšiu dedinu pominuli.

Slovenská samospráva XVII. obvodu hlavného mesta a Spolok za zachovanie a pestovanie ľudových kultúrnych tradícií Rákosvölgye pod vedením predsedníčky **Rozálie Papovej Polereczkej** a **Lászlóa Hegyiho** sa v roku 2020 podujali na nemalú úlohu, keď začali zbierať a v evanjelickej farnosti v Kerestúre premietali staré fotografie. Po piatej takejto úspešnej akcii sa rozhodli vydať album fotografií *Keresztúri emléképek* zobrazujúci minulosť Kerestúru. **Rozália Papová Polereczká** na jeho prezentácii hovorila o vzniku publikácie, o nevyčerpatelnej zásobe fotografií, ktoré na výzvu **Lászlóa Hegyiho** neustále prichádzajú od potomkov majiteľov zbúraných domov, ako aj o možnosti zostavenia ďalších podobných albumov. Prezentácia knihy *Keresztúri emléképek* (vo voľnom preklade Spomienky na niekdajší Kerestúr), ktorá sa uskutočnila v evanjelickej farnosti 22. januára, v Deň maďarskej kultúry, bola spojená s autorskou recitáciou básní **Ilony Filipszkej Baranovej** zo zbierky *Emlékek szárnyán* (Na krídlach spomienok). Minulosť Kerestúru spomenuli vo veršoch aj manžel autorky **Pál Filipszky** a evanjelická farárka **Eva Nagyová Szekerová**.

Po literárnom bloku predstavila publikáciu jazyková lektorka **Alžbeta Árgyelánová**. Spoluautor albumu **L. Hegyi** prezradil, že najprv sa začal zaoberať rodokmeňom a fotkami vlastnej rodiny, potom si zapísal všetkých susedov z Újlak ulice a asi pred desiatimi rokmi sa sústredil na spomienky susedov a kamarátov doplnené fotografiami, ktoré katalogizuje a publikuje na sociálnej sieti. Na obálku albumu sa dostala fotografia súsošia **Bélu Bartóka**, svetoznámeho skladateľa, niekdajšieho obyvateľa obvodu, na ktorom hudobný veľikán nahráva slovenské a nemecké ľudové piesne.

V rámci diskusie sa ujal slova podpredseda *Spolku Slovákov z okolia Pešti Dolina* **Ondrej Csaba Aszódi** a zablahoželel Kerestúranom k publikácii, ktorá je nasledovaniahodným príkladom.

Po oficiálnom programe si záujemcovia mali možnosť knihu zakúpiť a ochutnať tradičné kerestúrske koláčiky a zákusky.

IK – sprac.

Národnostný divadelný maratón v Národnom divadle

Na to, aby si človek sadol každý deň v týždni, ba niekedy aj dvakrát za deň na divadelné predstavenie, treba okrem lásky k divadlu určite aj odhodlanie a kopu voľného času. Národnostný divadelný festival môže byť výnimkou, pretože sa koná iba raz ročne, vždy pri príležitosti Svetového dňa divadla 27. marca.

Posolstvo k Svetovému dňu divadla každoročne napíše iná divadelná osobnosť. Tento rok bol jeho autorom grécky režisér, pedagóg, spisovateľ, zakladateľ a predseda Divadelnej olympiády **Theodoros Terzopoulos**. Jeho posolstvo prečítali 13 herci Národnostného divadla na prove lode pred Národným divadlom. V rámci festivalu *Jelen/Lét* si diváci mohli vybrať z 20 predstavení v materinskom jazyku súboru s maďarskými titulkami alebo v maďarčine. Organizátori sa už dlhé roky snažia, aby sa súbory, ktoré majú

záujem okrem účasti na prehliadke aj o profesionálne hodnotenie, mali možnosť prihlásiť do súťaže o najlepšiu herečku alebo herca v hlavnej či vedľajšej role, réžiu, scénu, kostýmy, make-up či masky, dramaturgiu, hudbu a choreografiu

Za osem dní som videla inscenácie *Slovenského divadla Vertigo* Tak zle ako sa len dá, *gréckeho divadla Amfiteatro* Antigona, *Srbského divadla* Duch je naša domovina a Zub otca, *Chorvátskeho divadla* z Pät'kostolia Na pokraji sna a reality, *arménskeho divadla Artashat* Zumba, ďalšieho *arménskeho divadla Urartu* muzikál Musa Dag, ako bónus balet *Národného divadla Košice* Denník Anny Frankovej a finálne veľkolepé predstavenie pred slávnostným odovzdávaním cien, hudobno-tanečný kus *Národného divadla Esthajnal* – Večernica podľa novely Maxima Gorkého Makar Čud-

ra. Nielen herecké výkony, ale všeobecne výkony všetkých aktérov, od tanečníkov cez deti až po umelecko-technický personál, boli špičkové. Podľa rozhodnutia poroty najviac ocenení získalo predstavenie divadla *Karaván* v koprodukcii s kapošvárskeym *Divadlom Gergelya Csikyho* Scény z manželského života Ingmara Bergmana. Slovákov v Maďarsku tento rok zastupovalo *Slovenské divadlo Vertigo* s inscenáciou **Viktora Csudaiho** Tak zle ako sa len dá. **Ági Gubíková** za svoj výkon získala mimoriadnu cenu poroty. Čerešničkou na torte bolo predstavenie unikátneho experimentálneho tanečného divadla **Zuzany Mistríkovej** a **Ondreja Šótha** Denník Anny Frankovej, kde sa vďaka úzkej spolupráci košického a budapeštianskeho národného divadla v hlavnej úlohe predstavila **Ilka Siposová**.

Ivett Körtvélyesi – sprac.

Slovenský deň v Békásmegyeri

Slovenský deň v Békásmegyeri sa aj v tomto roku uskutočnil v rámci celosvetovej akcie *Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov* v evanjelickom kostole na Mező ulici v Békásmegyeri. Program pozostával z troch častí: ekumenickej bohoslužby, koncertu speváckeho zboru *Ozvena* a diskusie. Prítomných privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy III. obvodu **Edita Hortiová**. Bohoslužbu slúžili farári **Viliam Solárik** v slovenskom jazyku a **Zoltán Réz-Nagy** v maďarčine. Modlitby a spevy zneli striedavo v slovenskom a maďarskom jazyku. Na úvod zaznelo Desatoro, po ktorom nasledovala kázeň vychádzajúca z 12. kapitoly Listu Rimanom od apoštola Pavla, ktorá zdôrazňovala význam skutočnej, nefalšovanej lásky a jednoty v kresťanskom spoločenstve.

Hlavným posolstvom bolo, aby láska bola bez pokrytectva. „*Zošklivujte si zlo, pridržajte sa dobra! Buďte si navzájom oddaní v bratstve, láske, predbiehajte sa navzájom v úctivosti.*”

Viliam Solárik poukázal na to, že v dnešnom svete sú pojmy ako láska a spravodlivosť často prekrúcané, pričom ľudia ich interpretujú podľa vlastných predstáv. Skutočná láska nie je len citová väzba, ale životný postoj – znamená prijímať a rešpektovať aj tých, ktorí zmýšľajú inak, hovoria iným jazykom, alebo žijú iným životným štýlom.

Podľa Pavlovho učenia má každý veriaci svoju úlohu v spoločenstve: kto vie spievať, nech spieva, kto vie kázať, nech káže. Nemáme zostať pasívni

Foto: EF

voči zlu, máme ho premáhať dobrom. No a každý kresťan by mal mať taký vnútorný kompas, ktorý mu pomáha rozlišovať medzi tým, čo je správne a čo nie, aj keď sa svet okolo nás mení.

V kázni zaznelo aj historické posolstvo – Slováci a Maďari spolu žili po stáročia a aj napriek napätiam, ktoré priniesli dejiny, ich spájajú spoločné hodnoty a významné osobnosti, ktoré zohrali dôležitú úlohu v slovenskej aj v maďarskej kultúre.

Závažným odkazom kázne bolo, že kresťanská viera by nemala rozdeľovať, ale spájať – bez ohľadu na jazyk či národnosť. Jednota v rozmanitosti je hodnotou, ktorú by mali veriaci udržiavať a rozvíjať.

V rámci historických súvislostí odznel príklad, ako dokázali na Spiši a v Sedmohradsku spolunažívať Slováci, Maďari, Nemci a Goralci, ktorých zjed-

nocovala viera a spoločné hodnoty.

Záverečné slová vyzdvihli zodpovednosť každého veriaceho za udržiavanie jednoty a porozumenia. Aj keď svet je plný konfliktov, viera a nefalšovaná láska sú mostom, ktorý spája ľudí rôznych národností a kultúr.

Na konci bohoslužby nasledovala modlitba za jednotu, v ktorej sa veriaci poďakovali za spoločenstvo, v ktorom žijú, a prosili o Božiu milosť na ceste porozumenia a pokoja.

Na podujatí zaznela aj zaujímavá príhoda o tom, ako sa **Viliam Solárik** dostal do Budapešti. Miestny farár **Zoltán Réz-Nagy** vysvetlil, že ich spojila moderná technológia – facebook. Keď mu **V. Solárik** poslal žiadosť o priateľstvo, rýchlo našli spoločnú reč a spolupráca sa mohla začať. Táto epizóda ukázala, že aj digitálna doba môže pomôcť v budovaní kresťanského spoločenstva a v posilňovaní väzieb medzi rôznymi národnosťami.

Podujatie *Slovenský deň* nebolo len náboženským stretnutím, ale aj kultúrnym a spoločenským mostom medzi slovenskou národnosťou v Budapešti a miestnym maďarským obyvateľstvom. Jeho hlavným posolstvom bolo, že skutočné kresťanstvo nepozná predsudky, ale je založené na porozumení, láske a prijatí druhého.

Tento deň bol krásnym príkladom toho, ako viera dokáže spájať ľudí bez ohľadu na jazyk či národnosť a že sila jednoty je väčšia ako historické rozdiely.

Sviatosťou krstu sa stávame Božími deťmi

Na prvej tohoročnej slovenskej svätej omši v VIII. obvode Budapešti sa v *Kostole sv. Jozefa* na Námestí M. Horvátha zišli veriaci z hlavného mesta, Dunakeszi a Dunaharaszti. Početná skupina prišla zo XVII. obvodu, účasť Kerestúrcanov iniciovala predsedníčka tamojšej slovenskej samosprávy **Rozália Papová Polereczká**. Keďže na 12. januára pripadol sviatok *Krstu Krista Pána*, obrad, ktorý slúžil dôstojný pán **Mikuláš Šurín** z Farnosti svätého Imricha v Štúrove, sa niesol v duchu tohto sviatku. Na omši ministrovala **Beáta Erdeiová**, zo Svätého písma čítala **Margita Tóthová Urbaničová** a na organe hral kantor **Štefan Nagy** z Kolárova. Dôstojný pán začal svoju kázeň konštatovaním, že náš život bytostne menia sviatosti. Prvou je práve sviatosť krstu. Nezáleží na tom, kedy sme ho prijali, dôležité je, že v krste sme sa stali Božími deťmi. *Brat Mikuláš* sa zamýšľal nad tým, aké výsady nadobudneme prijatím krstu, ktorý je bránou k ostatným sviatostiam. Len kto je po-

krstený môže prijať sviatok birmovania, byť pomazaný pre službu, len ten môže byť zbavený hriechov, zakúsiť Božiu milosť, milosrdenstvo, starostlivosť Božej lásky, prijímať eucharistického Krista. To nie je symbol, ale skutočný Boh, ktorý prichádza kvôli nám. „*Dnes slávime ostatný deň vianočného obdobia, keď nám Kristus svojím krstom dáva príklad, poukazuje na to, aby sme si hodnosť, ktorú sme v krste dostali, vážili,*“ povedal dôstojný pán. Na konci kázne poprial sebe i všetkým prítomným, aby ako Božie deti, ktorými sa v krste stali, tak žili, v svätosti napredovali a eucharistického Krista vždy do čistého srdca, srdca Božieho dieťaťa prijímali.

Po svätej omši sa na neďalekej fare konalo agapé, na ktorom privítala veriacich a poprial im šťastný nový rok predsedníčka Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti **Monika Szélényiová**. Veriaci si s úctou a pietou spomínali a pomodlili sa za nedávno zosnulú bývalú učiteľku, slovenskú ak-

tivistku **Juditú Oláhovú**. **Mária Benčeziová** na jej počesť predniesla v maďarčine aj v slovenskom preklade Jána Smreka báseň **Sándora Petőfiho** *Obľaby* a podpredseda Slovenskej samosprávy Budapešti **Levente Galda** zaspieval pieseň *Na malom cintoríne* v Čabačude jemný tichý vánok fúka.

Levente Galda informoval prítomných, že v úvodníku novoročného čísla *Ludových novín* predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku **Alžbeta Hollerová Račková** navrhuje, aby rok 2025 bol *Rokom slovenského jazyka*, keď budeme využívať všetky príležitosti, aby sme ho navrátili do našich všedných a slávnostných dní, aby neupadol do zabudnutia. Dodal: „*Aby na každom stretnutí bolo počuť slovenskú reč, aj keď len takú našu, pretože sme v jej používaní v hodine dvanástej!*“

Na záver **M. Szélényiová** v mene organizátorov, členov voleného zboru, poďakovala prítomným za účasť na omši a Kerestúrcankám za chutné koláčiky.

VZS

Foto: Monika Szélényiová
a Levente Galda

Slovenská omša na Veľkonočnú nedeľu

Foto: ET

Veľkonočná nedeľa, alebo Zmŕtvychvstanie Pána, či Nedeľa Pánovho zmŕtvychvstania je najväčšia slávnosť kresťanského cirkevného roka. Oslavuje sa Kristovo vzkriesenie, víťazstvo nad smrťou a zavŕšenie jeho vykupiteľského diela.

Slovenským veriacim z Budapešti a okolia sa na Veľkonočnú nedeľu ušlo tej cti, že svätú omšu prišiel do Budapešti slúžiť pomocný biskup *Bratislavskej arcidiecézy Mons. Prof. Jozef Haľko*, predseda *Rady Konferencie biskupov Slovenska* pre pastoračiu Slovákov v zahraničí. Svoju službu v tento jedinečný deň prisľúbil otec *Jozef Haľko* vlni, keď v hlavnom meste Maďarska celebroidal omšu druhej adventnej nedele.

Príjemný hlas otca biskupa rozozvučal Kostol sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha v VIII. obvode Budapešti, dejisku slovenských bohoslužieb pred storočím i v ostatných vyše dvadsiatich rokoch. Organizátorom omše bola aj tento raz *Slovenská samospráva Jozefova* pod vedením predsedníčky *Moniky Szelényiovej*. K úspechu podujatia prispeli *Náboženský a sociálny výbor Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM)* s predsedníčkou *Ildikou Klauszovou Fúzikovou* a *Slovenský spolok Identita* na čele s predsedníčkou *Karolou Klauszovou*.

Zo svätého písma čítala *Margita Tóthová Urbaničová* a na organe hral kantor *Štefan Nagy* z Kolárova. Miništrovala a zo svätého písma čítala *Beáta Erdélyiová*.

Mons. Jozef Haľko vo svojej kázni reflektoval na Božie písmo, na víťazstvo Ježiša Krista nad smrťou prostredníctvom svojich osobných skúseností. Hovoril o svojich leteckých cestách za slovenskými krajanmi po svete, keď prechádza bezpečnostnou kontrolou na letiskách. Pripomenul úsmevnú situáciu, keď sa ho bezpečnostný agent opýtal na jeho biskupský kríž, či väčší nebol. „*Pravdepodobne si myslel, že som nejaký rapper,*“ usmial sa pri spomienke otec biskup. S ľútosťou si vyčítal, že vtedy mu neprišlo na um hovoriť o tom, že biskupský kríž je neporovnateľne malý oproti Ježišovej láske. Keď Ježiša ukrižovali, spôsob, akým svoje utrpenie znášal, ukázal v sebe zakódované zmŕtvychvstanie. Ježiš sa dokázal na kríži modliť za tých, ktorí ho ukrižovali, aj uprostred tmy, nenávisť, odmietnutia, s bezpodmienečnou láskou nezávisle od toho, aký je ten, koho miluje. Ježiš Kristus je stelesnením lásky. Otec biskup hovoril aj o svojej návšteve pri Ježišovom hrobe v Jeruzaleme v roku 1999. O tom, ako stoja zástupy ľudí dlhé hodiny v rade, aby sa pozreli na Ježišov hrob, kde nikto neleží. Uvažoval nad tým, akými rôznymi spôsobmi reagujú, keď vychádzajú von z miesta, kde nikto nie je, hoci tam tri dni bol. „*Pohľad do prázdneho hrobu odpovedá na najzákladnejšiu existenciálnu otázku: Načo žijeme, keď na konci je smrť? Prečo mám žiť, keď aj tak bude koniec? Dnes Ježiš hovorí, že smrť je nevyhnutná. Je to jediná vec,*

kde neexistuje korupcia. Kúpiť a zaplatiť si možno tituly, postavenie, všeličo si možno zadovážiť na tejto zemi, ale aby si kúpil nesmrteľnosť, to sa ešte nikomu nepodarilo.“ Dodal, že Ježiš nás všetkých očakáva v nebi, kde pre každého z nás má jedinečné miesto blaženosti vo večnosti.

Slávnostnej omši aj tentokrát dodal sviatočný ráz veľkolepý koncert *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*. Predsedníčka slovenského voleného zboru VIII. obvodu s dojatím poďakovala za službu otcovi biskupovi a pozvala účastníkov sv. omše na agapé do fary kostola sv. Jozefa. *Mons. Haľko* so slovenskými veriacimi z budapeštianskych obvodov i okolitých obcí zostal sláviť hody Božej lásky. Našiel dobré slovo pre každého, komu sa prihovril, alebo kto sa s ním chcel podeliť o svoje pocity vyvolané veľkolepou a pritom nekonečne ľudskou službou v Nedeľu Pánovho zmŕtvychvstania. Na stole sa pozornosti tešil veľkonočný baránok. Ponuku koláčikov a zákuskov zabezpečili pravidelné účastníčky slovenských sv. omší, speváčky zboru *Ozvena* a sedmoraké veľkonočné sladké i slané dobroty priniesla predsedníčka slovenského voleného zboru z Čobánky, riaditeľka slovenskej školy v Budapešti *Monika Szabová*. Poslanci *Slovenskej samosprávy Jozefova* sa postarali o bohatú slávnostnú tabuľu a nádhernú láskyplnú atmosféru.

E. Trenková

Odišla najstaršia Komlóšanka

Dňa 2. februára 2025 nás v požitom veku 102 rokov navždy opustila **Mária Farkasová**, rodená **Tejsiová**. Narodila sa 30. decembra 1922 v Slovenskom Komlóši, kde ju poznali ako „Kalácsos néni“, teda tetu Koláčovú, keďže ona piekla najlepšie svadobné hroziakové ťahané koláče.

Pri príležitosti jej storočnice v roku 2022 jej syn Ján o. i. napísal:

„Naša drahá mama sa narodila v Slovenskom Komlóši, alebo ako my hovoríme, na Komlóši, pred neuvěřiteľnými 100 rokmi. Keď nastúpila do evanjelickej cirkevnej základnej školy, na vysvedčení pri otázke, či hovorí po maďarsky, stojí jednoznačná odpoveď, že nie.

Neskôr sa, samozrejme, musela naučiť aj po maďarsky, keďže žiadna slovenská škola vtedy ešte na Komlóši nebola. Naša mama bola vynikajúca žiačka. Napriek tomu, žiaľ, rodičia jej neumožnili ďalej študovať, vraj oni nebudú paniu chovať. Z toho dôvodu po ukončení 6-ročnej evanjelickej školy 3

Foto: autor

roky študovala na hospodárskej škole.

Už od skorého detstva celý život tvrdo fyzicky pracovala, najprv v Nadelaku v konopárni, kde máčala a lámala ľan, neskôr na Komlóši v poľnohospodárskom družstve Viharsarok. Bol tam veľmi súdržný a vynikajúci kolektív, mama na to často a veľmi rada spomínala, cítila sa tam veľmi dobre aj napriek ťažkej práci.

Popri práci na veľké svadby piekla neraz aj vyše 10 koláčov. V zimných mesiacoch bolo jej obľúbenou činnosťou vyšívanie na sieťku. My máme od nej

špeciálne pre nás vyrobenú prikrývku na manželskú posteľ. Je to perla našej spálne, pre potešenie očí, srdca i duše.

Už pomaly 10 rokov je odkázaná na opatrovanie, vzorne sa o ňu starajú môj brat Pavel a švagriná Júlia, za ich obetavosť a starostlivosť som im nesmierne vďačný. Dni jej plynú pozieraním televízie, sleduje politické dianie doma i v zahraničí, číta Ludové noviny, časopis Budapeštiansky Slovák a Naš kaledár.

Našťastie naša mama sa dožila krásneho veku, za čo som nesmierne vďačný Stvoriteľovi. Spolu s otcom Pavlom sa môjmu bratovi a mne snažili zabezpečiť možnosť vyštudovať, aby sme mali ľahší život a nemuseli vykonávať tvrdú fyzickú prácu ako oni.

Mamička naša, veľmi pekne ti ďakujeme, že spolu s otcom ste sa snažili vychovať z nás slušných ľudí. Lúbime ťa!

Synovia Pavel a Ján, nevesty Júlia a Marienka a vnučky Judita a Kristína. “

Ján Farkas

Za Juditou Oláhovou Kušniarovou (1936 – 2025)

Dňa 8. januára 2025 vo veku 88 rokov zomrela v Budapešti **Judita Oláhová Kušniarová**, významná osobnosť Slovenskej samosprávy Peštianskeho Alžbetína a budapeštianskeho Klubu slovenských dôchodcov.

Teta Jutka, ako ju všetci volali, prežila za 88 rokov bohatý a zmysluplný život. Narodila sa v slovensky hovoriacej rodine v obci Nagyrév. Po absolvovaní slovenskej školy v Sarvaši študovala na Slovenskom učiteľskom ústave v Budapešti. Po jeho ukončení začala v roku 1956 pôsobiť na slovenskom oddelení školy vo Veľkom Bánhedeši. Od roku 1965 učila na základnej škole v Čabačude. Prostredníctvom detí si rýchlo obľúbila miestnych ľudí a získala ich dôveru.

Keďže mala výnimočný talent združovať komunitu, zvolili ju do obecnej rady, ktorej bola desať rokov predsedníčkou. Poznala celú dedinu,

mala blízko k osudom jej obyvateľov, viedla matriku a poznala naspamäť takmer všetky rodokmene.

Za verejnú činnosť získala množstvo ocenení. Za ručné práce jej udelili cenu Strom života za ľudové umenie Békešskej župy. Ako pedagogička dostala ministerskú pochvalu a za odbornú prácu zlatý a neskôr diamantový diplom. Veľkým uznaním pre ňu boli aj pamätná plaketa Za Čabačud, plaketa Ľudového speváckeho zboru a Cena za slovenskosť v Čabačude.

Po presťahovaní sa do hlavného mesta sa aktívne zapojila do života slovenskej komunity Budapešti. Vďaka jej úsiliu sa v Peštianskom Alžbetíne stretli starí a noví známi slovenského pôvodu, čo viedlo k vytvoreniu miestnej slovenskej komunity a následne k založeniu Slovenskej samosprávy XX. obvodu, kde od roku 2014 pôsobila ako poslankyňa.

Prácu na tomto poste vykonávala s energiou pre ňu typickou, s mimoriadnymi organizačnými a komunikačnými schopnosťami a nevyčerateľnými nápadmi.

Súčasťou jej života boli v rovnakej miere Budapešť a Dolná zem. Vďaka prepojeniu s Kultúrnym strediskom Csili v Peštianskom Alžbetíne viackrát iniciovala prezentácie ľudových umeleckých tradícií regiónu Békés – výstavy tkanín, čipiek, výšiviek v hlavnom meste. Milovala záhradkárčenie, rada pestovala a darovala krásne kvety. Jej životným poslaním bola popri vyučovaní nezištná ochota všestranne pomáhať.

Dňa 7. februára 2025 sme sa s Juditou Oláhovou Kušniarovou rozlúčili na jej poslednej ceste v Čabačude. Na cintoríne sme v mene budapeštianskych Slovákov položili stuhy úcty a spomienky.

Milá teta Jutka, odpočívaj v pokoji!

Medzinárodný deň žien v Budapešti

Začiatkom marca sa v sídle *Slovenskej samosprávy Budapešti* (SSB) konala tradičná oslava *Medzinárodného dňa žien* (MDŽ). V mene hostiteľov početné obecenstvo – v radoch ktorého sedeli členovia *Klubu slovenských dôchodcov* a predstavitelia obvodných slovenských zborov – pozdravili predsedníčka SSB

Edita Hortiová a podpredseda **Levente Galda**.

Organizátori – *Klub slovenských dôchodcov*, *Slovenská samospráva Budapešti* a *slovenské volené zbory II., III. a VIII. obvodu hlavného mesta* – sa tohto roku rozhodli pripraviť pre účastníkov osláv koncert vážnej hudby s mladými interpretmi slovenského pôvodu z Békešskej Čaby a ich priateľmi.

Talent **Benedeka Murvaiho** objavili jeho učitelia čoskoro po jeho nástupe na hudobnú školu, keď mal osem rokov. V súčasnosti je žiakom *Odborného umeleckého gymnázia Bélu Bartóka v Békešskej Čabe*. **Benedek** – ktorý hrá na klarinete – má za sebou početné účinkovania na rôznych prehlídkach, ako napríklad v programe Maďarskej televízie *Virtuózi*. Tiež sa môže pýšiť radom ocenení z prestížnych medzinárodných súťaží. Ako absolvent békeščabianskej slovenskej základnej školy pravidelne vystupuje na slovenských akciách rodného mesta a širšieho okolia. Z jeho vystúpení v Dome slovenskej kultúry spomeňme

napr. oslavy MDŽ, alebo Spomienkové posedenie na počesť Ondreja Hanka. Tiež bol účastníkom jubilejných osláv pri príležitosti 75. výročia založenia čabianskeho Slovenského gymnázia, základnej školy, materskej školy a internátu. V Budapešti zahral dielo francúzskeho skladateľa *Jeana Françaixa* s názvom *Tema con Variazioni*, na klavíri ho sprevádzala učiteľka **Dalma Lendvaiová**. Mladý Čaban, ktorého pripravujúcim učiteľom je **Balázs Rácz**, zapôsobil na budapeštianskych divákov svojím sugestívnym a elegantným prednesom.

Ďalší mladý hudobník čabianskeho slovenského pôvodu je **Oliver Pál**, ktorý vystupoval v spoločnosti svojho priateľa **Endreho Kertésza**. **Oliver** je absolventom *Hudobnej akadémie F. Liszta* v odbore violončelo, najväčší vplyv na jeho vývoj mala profesorka **Ditta Rohmannová**. Napriek svojmu mladému veku už účinkoval vo viacerých hudobných formáciách, ako napr. v orchestroch Békešskej župy, MÁV, či mesta Kecskemét. Mal tú česť, že v

medzinárodne uznávanom Komornom orchestri *F. Liszta* vystupoval aj ako sólista. **Oliver** bol účastníkom rôznych medzinárodných a domácich súťaží. V súťaži violončelistov *Hudobnej akadémie* získal osobitnú cenu. Je členom *Spolku segedínskych Slovákov*, na podujatiach ktorého viackrát vystupoval. Jeho hlavným profesionálnym cieľom je neobmedzovať sa a hrať na vysokej úrovni rôzne hudobné žánre.

Partnerom *Olivera* na oslave žien v hlavnom meste bol **Endre Kertész**, ktorý je tiež violončelista. Absolvoval *Hudobnú akadémiu* vo Viedni, pôsobil v kvartete v *Karibiku* a je členom rôznych hudobných formácií. Je pravidelným partnerom známeho huslistu **Félixa Lajkóa** a ďalších popredných maďarských hudobníkov.

Duo *O. Pál* a *E. Kertész* popri interpretácii diel klasikov zaujalo poslucháčov aj humorným výkladom zrod týchto skladieb. Dozvedeli sme sa, že niektoré z nich sú všeobecne známe skôr vďaka ich spracovaniu v ľahšom žánre, napríklad z filmu *Hviezdy vojny*. Pri prednese večne zelených melódií sa spevom potichu pripojilo aj obecenstvo.

Milým a tradičným gestom bolo, keď na záver osláv muži prekvapili prítomné dámy farebnými kvetmi v črepníkoch.

CsL – sprac.

Foto: Csaba Lampert, E. Fallerová, I. Makaiová

Z oslavy 30. výročia založenia CSSM

Foto: Csaba Lampert a Ivett Körtvélyesi

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme
Slovenským samosprávam II., III. a VI. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

Utolsó útjára kísértük Jutka nénit

A pesterzsébeti szlovákok küldött-sége Miskovicz Pál, az önkormányzat alelnökével az élen február 7-én Csabacsúdon vett végső búcsút önkormányzatuk egykori tagjától, Oláh Miklósné, Kusnyjar Judittól.

A január első napjaiban 88 éves korában elhunyt Jutka néni tartalmas életutat járt be.

A Tisza-menti Nagyréven élő szlovák család második gyermekeként született 1936-ban. Négyen voltak testvérek.

A kis Jutka a tanyavilágból hamar a városba került. „Kölcsön adták” egy gyermektelen rokon családnak, „Nyanyinkáéknak”. Majd egy másik nagynéni családja vette pártfogásba, akiktől iskolába járhatott. A sarvasi szlovák iskola tanárai győzték meg a szüleit, hogy engedjék továbbtanulni a fővárosi szlovák tanítóképzőben.

Az érettségi után, 1956-ban a nagybánhegyesi iskola szlovák tagozatán

kezdett tanítani, ahol legtöbbet emlegetett 6 évét töltötte. Tanítványait és a bánhegyesi szlovákokat egész életére szívébe zárta és haláláig tartotta velük a kapcsolatot.

1965-től a csabacsúdi általános iskolában tanított. A gyerekeken keresztül hamar megismerte és megszerette az ottani embereket. Az aprónéptől a dédszülökgig mindenkivel megtalálta a közös hangot.

Egész életében küldetésének tekintette a „népművelést”, amihez minden eszközt megragadott. Kézimunka- és népdalköröket, kirándulásokat, színházlátogatásokat és egyéb kulturális programokat szervezett. Egyike volt azoknak, akik kezdeményezték a helyi szlovák önkormányzat megalakítását.

Környezete hamar felismerte közösségépítő tehetségét, ezért beválasztották a községi tanácsba, amelynek 10 évig elnöke is volt. Lelkiismeretesen a szíven viselte a település és lakóinak a sorsát, szinte minden lakosnak ismerte a családfáját. Együttérzéssel, szüntelen segíteni akarással, bármikor és bárhol meghallgatta a hozzá fordulókat. Szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szíveség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség jellemezte. Ő volt mindenki Jutka nénije, az aprónéptől a dédszülökgig így szólították. Bármibe is fogott, azt kitartással, felelősséggel és a mások javát keresve tette.

Közeleti munkáját számos kitüntetéssel ismerték el. Kézimunkáiért „Békes Megye Népművészetéért ÉLETFA díj”-jal jutalmazták. Pedagógusként miniszteri dicséretben, értékes szakmai

tevékenységéért Arany, majd Gyémánt oklevélben részesült.

A „Csabacsúdert kitüntető emléklakett”, a „Hagyományörző Népdalkör” plakett és a „Csabacsúd Szlovákságáért Díj” rendkívül nagy elismerést jelentett számára.

Idősödve komoly betegségek is próbára tették, ezért 2005-ben Budapesten élő családjához költözött. Pestszenterzsébeten is hamar kapcsolatot teremtett az ottani szlovákokkal. Két évtizeden át volt lelkes résztvevője a helyi közeletnek. A 2015-2019 közötti években a Pesterzsébeti Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat képviselőjeként tevékenykedett.

Amikor Jutka nénitől búcsúzunk, fájón érezzük a hiányát. Szomorúak vagyunk, de hálával emlékezünk mindarra, amit az örökös széles mosolyával az arcán közösségünkért tett.

Tatai Szabados Jolán

Látogatás a Munkácsy-kiállításon

A Szlovák Nyugdíjasok Klubjának tagjai februárban ellátogattak a Szépművészeti Múzeumba, ahol Munkácsy Mihály emlékkiállítását tekintették meg. A tárlat a híres festő születésének 180. és halálának 125. évfordulójára készült, és gazdag anyaggal – fotókkal, dokumentumokkal, relikviákkal és festményekkel – mutatta be életét és munkásságát.

Munkácsy 1844-ben született Munkácson, eredeti nevén Lieb Mihályként. Árvaságra jutva Békéscsabán, a nagybátyjánál nevelkedett, aki iparos pályát szánt neki, így inas lett egy asztalos mesternél. A sorsfordító találkozás Szamosy Elek festővel történt, aki felismerte tehetségét és elindította a művészi pályáján. A bécsi és müncheni művészeti akadémiákon eltöltött évek után Párizsba került, ahol jelentős sikereket ért el.

Pályáját az 1869-ben festett „Siralomház” tette nemzetközileg ismertté. Ezt követte a „Rőzsehordó nő”, majd szalonképei, mint az „Olvasó nő” vagy a „Sebesült vándor”, amelyek már

könnyedebb, színesebb világot tükröztek. 1874-ben feleségül vette egy báró özvegyét, Cécile Papiert, akivel nászútjuk során Békéscsabára is ellátogattak. Itt születtek többek között a „Poros út – Lány a kútnál” és a „Persely előtt” című alkotások.

Munkácsy egyik legnagyobb vállalkozása a bibliai témájú „Krisztus-trilógia” volt. Az első rész, a „Krisztus

Pilátus előtt” 1881-ben készült, amiért Ferenc József császártól kitüntetést is kapott. Ezt követte a „Golgota” 1884-ben, majd az „Ecce Homo” 1896-ban, ám a három festményt a művész soha nem láthatta együtt. A „Golgota” megalkotásához önmagát is keresztre feszítetve fotóztatta le modellként.

A magyar állam 1891-ben megrendelte tőle a „Honfoglalás” című nagyszabású festményt az épülő Országházba. A mű 1893-ra készült el, és a mai napig a parlament Munkácsy-termét díszíti.

Élete utolsó éveiben súlyos elmebajjal küzdött. 1900. május 1-jén hunyt el, Budapesten nemzeti gyász keretében temették el. Barátja, Telepy Károly búcsúbeszédében így fogalmazott: „A via crucis véget ért... Porai a hazai földdel vegyülnek össze, azzal a földdel, melyből alkotásaihoz színt, erőt és lelkesedést merített.”

*Julka Mrázová Somogyiová
klubtag*

Látogatás a Petőfi Irodalmi Múzeumban

A Szlovák Nyugdíjasok Klubjának néhány tagja február végén látogatást tett a Petőfi Irodalmi Múzeumban, amely a budapesti Károlyi-palotában található. Az intézmény elődje, a Petőfi Ház, 1909-ben nyílt meg, és Petőfi szellemi örökségének megőrzését szolgálta. A múzeum 1957 óta működik jelenlegi helyén.

Bár az időjárás nem kedvezett, a kevés résztvevő lelkesedését kárpótolták a kiállítások élményei. Az új állandó tárlat, a „Lenni vagy nem lenni”, Petőfi Sándor sokoldalú életművét mutatja be. Nemcsak a költőt, hanem a prózaíró, szerkesztőt és a magánembert is megismerhettük. A kiállításon megcsodálhattuk személyes tárgyait, többek között a kedvenc kerámiaátálját, pipáit, sétabotját, jegygyűűjűket Szendrey Júliával, illetve a család más emlékeit. A tárlat különleges hangulatát interaktív eszközök és ritkán látott műtárgyak gazdagították.

A kurátorok arra törekedtek, hogy a látogatók ne csupán a történelmi Petőfit, hanem a ma is élő életművet lássák: az alkotót, aki költészetén keresztül élte meg életét. A bemutatott művek és idézetek révén – a romantika és a biedermeier világának tükrében – a re-

formkor társadalmi és művészeti képe is kirajzolódik.

A múzeumban több időszak kiállítását is megtekintettünk. „A halandóság törekeny arcai” című fotógyűjtemény íróportrékat vonultat fel az elmúlt 150 évből, míg „A tárgyak társasága” című kiállítás írók személyes gyűjteményein keresztül enged bepillantást a magánéletükbe. Megnézhettük például Jókai Mór kagylóit, Babits írógépét, Tandori játékmédvéit és Gyurkovics Tibor kálapjait is, amelyek mind-mind egy-egy személyiség tükröződései.

Végül a „Szépvilág” című kiállítás a reformkori Pest öltözködési kultúrájába enged betekintést divatlapok, festmények és korabeli ruhadarabok segítségével. A programot egy rövid séta zárta a Károlyi-kertben, ahol Petőfi szobránál emlékeztünk meg a költőről.

*Tamás Beáta
klubtag*